

Bangladeş Düğün Kültürünün Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi

Pollobi Rani ROY¹, Mithat DİREK^{1*}

¹Selçuk University, Agriculture Faculty, Department of Agricultural Economics,
Selçuklu-Konya, Türkiye

*Corresponding author: mdirek@selcuk.edu.tr
ORCHID: 0000-0002-7232-9089
Received:22.12.2023 Accepted:29.12.2023

Özet

Düğünler, törenlerden fazlasıdır. Aynı zamanda bir toplumun kültürünü ve değerlerini yansıtan gerçek aynalardır. Güney Asya'da yer alan Bangladeş, geleneklerini modernlikle buluşturan karmaşık bir düğün kültürüne sahiptir. Bu yazı, düğün öncesi ritüellerden düğün sonrası kutlamalara kadar Bangladeş'in düğün geleneklerinin karmaşık detaylarını değerlendirmektedir. Ayrıca, Bangladeş'te düğün adetlerinin büyüleyici unsurlarının, otantik bir kültürel deneyim arayan gezginleri cezbetmek için kullanıldığı düğün turizminin gelecekteki potansiyelini de gözler önüne sermektedir.

Anahtar kelimeler: Bangladeş düğün, Düğün merasimi, Düğün turizmi

Evaluation of Bangladesh Wedding Culture in Terms of Tourism Potential

Abstract

Weddings are more than ceremonies. At the same time, they are real mirrors that reflect the culture and values of a society. Located in South Asia, Bangladesh has a complex wedding culture that combines traditions with modernity. This article considers the intricate details of Bangladesh's wedding traditions, from pre-wedding rituals to post-wedding celebrations. It also showcases the future potential of wedding tourism in Bangladesh, where fascinating elements of wedding customs are used to attract travelers seeking an authentic cultural experience.

Keywords: Bangladesh wedding, Wedding ceremony, Wedding tourism

1. Giriş

Evlilik, etnik kökenlere dayalı olmayan bir tanıma göre, iki veya daha fazla birey arasında, bireyler, çocuklar ile ebeveynler ve kayınvalideler ile damatlar arasında belirli haklar ve yükümlülüklerin oluşturduğu, toplumsal olarak kabul edilmiş bir birliktelik olabilir [1]. Güney Asya'nın tam kalbinde yer alan Bangladeş, gelenek ile yeniliğin büyüleyici bir karışımıyla öne çıkar. Düğün kültürü, yüzyıllık geleneklerin modern etkilerle iç içe geçtiği çarpıcı bir örneğini yansıtır. Bu çalışma Bangladeş'te düğün kültürünün büyüleyici ayrıntılarını keşfetmek amacıyla, düğün öncesi geleneklerin görkeminden düğün sonrası kutlamaların coşkusuna uzanan bir yolculuğa çıkar. Ayrıca, düğün turizminin vaat eden manzarasını keşfe çıkar ve Bangladeş'in düğün geleneklerinin eşsiz ve dinamik unsurlarının hem yerel hem de uluslararası gezginleri etkileme potansiyelini vurgular, kendine özgü kültürel deneyimler arayışında olanları çekmeyi hedefler. Düğün temelli turizm, gelin ve damadın ya da sadece birinin ikamet ettiği yer dışında bir yerde düzenlenen düğünlere katılımdan kaynaklanan turist akışı olarak tanımlamak mümkündür [2]. Düğün Turizmi ise görünüşe yeni bir Turizm şekli, turizm endüstrisinde çok fazla heyecana neden oluyor. Bazı durumlarda “Evlilik Turizmi” veya “Destinasyon Düğün Merasimi” olarak da anılmaktadır [3].

Bangladeş'te evlilik sadece gelin ve damadın birliği değil, aynı zamanda ailelerinin ve geniş çapta akrabaların da birliğidir. Katılım düzeyleri o kadar derindir ki, tipik olarak aile, gelin/damada karar verir. Aslında, birkaç on yıl öncesine kadar, gelin ve damat ilk kez birbirlerini sadece düğün günlerinde görürler. Bu durum kentsel alanlarda değişti ve günümüzde genç nesil, hayat arkadaşını seçmede daha çok söz sahibi olmaktadır. Tipik bir Bangladeş düğünü, birkaç gün süren çeşitli törenleri içerir. Dini törenler bir Hindu ve Müslüman düğünü bağlamında farklılıklar içerir. Bununla birlikte Bangladeş'te düğünler için ortak olan bazı törenler de vardır. Bangladeş'te bir düğün, nişandan 'bou bhaat'a (resepsiyon) kadar 3 gün sürer. Burada, düğün geleneklere bağlı olarak yürütülür. Bangladeş evliliklerine yansıyan yemek ve geleneklerden başlayarak hayatın her alanında görülen bir çeşitlilik bulunmaktadır.

Gezginlerin otantik ve farklılık içeren kültürel deneyimlere olan talebi arttıkça, düğün turizmi de artacaktır. Gezginlerin ya da meraklıların düğün merasimleri keşif arzusu ile kültürel etkileşim arasında bir köprü olarak ortaya çıkmaktadır. Düğün turizmi günümüzde ciddi canlanma yaşamaktadır. Düğün töreni öncesi planlamacıların %44'ü, pandeminin etkilerine rağmen destinasyon düğünlerine devam ediyor. Ayrıca profesyonellerin %50'si, sektörün toparlanmasının temel itici gücünü iç pazardan alıyor. Bu durum yerel kutlamalara yönelişin arttığını da gösteriyor. Güvenlik protokollerine ve katılımcı sayılarına verilen önem, sektörün dünya genelindeki çiftlere unutulmaz ve aynı zamanda güvenli düğün deneyimleri sunma konusundaki kararlılığını vurguluyor [4].

Bu çalışma, zengin kültürel hazine sayılan düğün merasimlerinin başlangıçtan tamamlanmasına kadar olan süreçleri açıklamaktadır. Ayrıca ziyaretçilerin deneyimlerini zenginleştirmekle kalmayıp aynı zamanda ülkenin sosyo-ekonomik büyümesine katkıda bulunarak düğün turizminin nasıl gelişebileceğini de açıklamaktadır.

2. Geleneksel Bangladeş Düğün Ritüelleri

Bangladeş'teki düğünler birkaç gün sürmekte olup çok özenlidir. Tipik olarak, Bangladeş'teki düğün gelenekleri, nişanlanmadan düğün sonrası ritüellere kadar üç gün sürer. Bangladeş'te düğünler çok özeldir ve "Bengal düğünleri" olarak adlandırılır. Düğünler damat, gelin ve yakın akrabaları içerir. Evlilik çok özel ve kutsal görülüyor ve büyük bir coşkuyla karşılanıyor. Düğünler tanışma faslı ile başlar, düğün sonrası ziyafetler ile sona erer.

ÇÖPÇATAN (Ghotok): Ghotoks veya çöpçatanların Bangladeş düğünlerinde önemli bir rolü vardır. Geleneksel olarak, Bangladeş'in kırsal ve kentsel kesimlerindeki aileler hem gelinin hem de damadın geçmişi hakkında ayrıntılı bilgi verecek olan Ghotoks'a bağlıdır. Gelin ve damat arasında uygunluk, yeterlilik, aile öyküsü, istihdam ve diğer detaylar Ghotoks tarafından paylaşılır. Ghotoks, normalde gelinin veya damadın akrabaları, bilenleri veya arkadaşlarıdır.

OĞLAN KIZLA TANIŐIR: Bu, damadın ailesi tarafından gelinin ziyaret edildiği gündür. Nihai anlaşmalar yapılmadan önce, aslında ailesiyle hoş sohbetler yapmak ve bir şekilde birbirlerini tanımak için buluşurlar. Geleneksel olarak damat ve gelin bir araya gelmez, ancak tarafların birbirini anlayıp ölçtüğu için artık onların da tanışması adettendir. Kız ağırbaşlı bir şekilde bir "sari" veya etnik bir takım elbise giyer. Oğlan da aynı şekilde geleneksel ya da kasal giyinir.

NİŐANLANMAK: Bu evliliğin başlangıcının resmileşiği bir törendir. Bangladeş'te ve bölgede, herhangi bir kutsallık atfetmek amacıyla ilk fırsatta konuklara iki betel yaprağı ve areka fıstığı vermek bir gelenektir. Nişan töreni aile ve yakın arkadaşlarla kutlanır. Bangladeş nişan töreni, Batı'daki nişan partilerine benzer. Küçük bir dua genellikle nişan törenine dahil edilir. Ayrıca misafirler içinde bir ziyafet düzenlenir. Hem müstakbel gelin hem de damadın birlikteliğinin resmi bir duyurusudur.

ÖZEL BİR ŐÖLEN: Gelin adayının evlendirmeden önce kendi evinde yediği son yemek anlamına gelir. Gelinin ailesinin en geniş şekli ve yakın arkadaşlarının kutlamalara katıldığı ve ona en iyisini dilediği

mini bir ziyafet çağrısıdır. Bu yemek 'Ai buro bhat' ziyafeti pirinç, balık, luchis, sebze müstahzarları ve sütlaç gibi tatlılar ve diğer geleneksel lezzetler gibi tipik Bengal yemeklerinden oluşur.

DÜĞÜN ÖNCESİ TÖREN: Bu törene GAYE HOLUD denir. Gelinin yüzüne, boynuna, ellerine ve ayaklarına zerdeçal macununun sürüldüğü düğün öncesi törendir. Gaye holud gelin evinde ve damat evinde ayrı ayrı yapılır. Gelinin Gaye holud'u için damadın ailesi gelinin düğün kıyafeti, şekerlemeler, hediyeler ve zerdeçal ezmesi ile gelinin evine gider.

Ayrıca “holud” töreni sabahı gelin ve damat gibi giyinmiş bir çift rohu balığı taşırlar. Bu balığın bereket getirdiğine inanılır. Bangladeş'te balık, iyi şans, doğurganlık ve sonsuzluk gibi birçok şeyi sembolize eder. Balığın sayısı, gelinin ailesine balığın götürülme zamanı, balığı pişirenlerin sayısı yöreden yöreye değişir. Geleneksel olarak “Gaye holud” için herkes birbiriyle uyumlu kıyafetlerle gelir. Konuklar, özellikle kadınlar Bangladeş'te abiye türü olan çoğunlukla sari veya turuncu kıyafetler giyer. Gaye holud sari (saree), holud töreni için Bangladeşli gelinlerin kıyafetidir. Pamuk, ipek, yarı ipek, jamdani vb.den yapılan Gaye holud önemli bir törendir. Abiye bir tür olan sari kıyafetler daha çok Holud töreni için kullanılır. Zerdeçal macunu gelinin arkadaşları tarafından gelinin vücuduna sürülür ve zerdeçal normalde cildi yumuşattığı için sürülür. Gelin adayına herkes tarafından şeker yedirilir. Ayrıca misafirler içinde bir ziyafet düzenlenir. Ardından gelinin Gaye holuduna benzeyen damadın Gaye holud'u gelir. Damat tarafında yapılan holud töreni de gelin evindeki gibidir. Burada da damadın arkadaşları, yakın uzak akrabalar ve diğer katılımcılar, en şık ve geleneksel takım elbiselerini giyerek törene katılır.

KINA GECESİ: Gelinin el ve ayaklarının kına yakılarak girift desenlerle süslenildiği özel bir törendir. Kına töreni diğer birçok düğün törenlerinde de vardır. Ancak burada kınanın çok daha fazla ve kutsal anlamları da vardır. Bangladeş'te kınanın rengi koyu olursa gelinin damat tarafından daha çok sevileceğine inanılır. Tüm kadınların gelinin arkadaşlarının ve ailenin kına yakarak bu keyifli anı kutladığı bu kadınlara özel partide müzik ve dans da vardır. Evlendikten sonra gelin, kocasının evine gittiğinde elindeki kına sönene kadar ev işi yapmamalıdır. Bazı gelinler Gaye holud yerine mehndi seçer. Gelin dahil herkes mehndi için yeşil veya kırmızı giysiler veya daha parlak renkler giyer. Menhdi de bir nevi kına gecesi öncesi yapılan törendir.

EVLİLİK TÖRENİ: Bangladeş'te evlilik törenleri gelinin ailesi tarafından düzenlenir. Bangladeş'te hem Hindu geleneklerine göre hem de Müslümanların adetlerine göre iki farklı türden düğün töreni görülür. Hindu düğünlerinin çoğu akşamları yapılır. Hindu düğünü, girift bir şekilde dekore edilmiş bir mandap'ta (düğün salonu) gerçekleşir. Hindu düğünü, damadın ve ailesinin gelin evine gelmesiyle başlar. Damat içeri girdiğinde kapının önüne usulca su serpilir. Bu uyumu anlatır.

Bangladeş'teki Hindu düğünü için rahip, hem gelin hem de damattan ‘Saat paake ghora’ ve ‘Kanya sampradaan’ dualarını söylemeleri istenir. Bu duaların söylenmesi ile düğün töreni için nikah resmilesir. Bu dualara mantra ismi verilir. Mantraların söylenmesi çok önemlidir. Mantraların söylenmesinin ardından gelin ve damat çelenkleri değiştirir ve damat gelinin alnını kırmızı bir boya ile süsler. Alnına sürülen bu boya ile düğün akdi gerçekleşmiş olur.

‘Saat paake ghora’ yeni evlilerin tören ateşinin etrafında yedi kez yürüdükleri bir ritüeldir. Bundan sonra gelinin babası gelini damada vermek zorundadır. Bu ‘Kanya sampradaan’ olarak bilinir. Hindu düğün töreninden sonra, düğün günü ve gecesinde akrabalar ve yakın arkadaşlar uyanık kalır. Bu tören düğün gecesi olarak da bilinir. Düğün akşama kadar biterse gece yarısından sonra düğün gecesi başlar. Hindu düğünleri akşam olduğu için ertesi gün öğlene kadar yeni evliler damadın evine giderler. Normalde, evlilik töreni için Bangladeşli gelin bir sari veya lehenga giyerken, damat şervani veya batı tarzı bir takım elbise giyer.

Müslüman bir düğünde 'nikah' düğünün temelini oluşturur. Bu düğün töreni de genellikle gelinin evinde yapılır. Yakın akrabalar olayın oluşuna tanık olurken töreni kazi (imam) yürütür. Kazi, Kur'an'dan bazı ayetler okur ve ardından teklif ve kabul gerçekleşir. Müslüman nikahında nikahın meşruiyeti, yani

karşılıklı rıza çok önemlidir. Bu tören sırasında aileler, damadın geline ödemesi gereken zorunlu parasal hediye olan 'mahar'ın (mehir) miktarına karar verirler. 'Niqah-nama' gelin ve damat tarafından imzalanan ve her iki tarafın da uyması gereken bir dizi hüküm ve koşulu içeren yasal bir belgedir. Nikah sabah veya öğleden sonra yapılan çok önemli bir törendir.

GELİN VEDALAMASI: Düğün sonrası gelinin babasının gelini damada vermesi adettendir. Gelinin önemli partneriyle (nedimleri) [7] ile yeni bir hayata başlamak için anne babası ve akrabalarının kutsamaları ile vedası anlamına gelir. Bu an oğlan tarafını sevindiren, kız tarafını melankolik, duygu yüklü bir ana sevk eden bir vedalaşmadır. Bangladeş'te eski zamanlarda gelinin uzaklara gitmesi gerekirdi zira hali vakti yerinde toprak sahibi aileler azdı ve birbirlerinden uzakta yaşıyorlardı. Bugün kız ve oğlan tarafı daha yakında hatta aynı mahallede yaşıyor olabilirler. Yine de gelinin ailesinden çıkıp, başka bir eve damadın evine taşınmasını gerektirdiği için duygusal bir olaydır.

GELİNİ KARŞILAMAK: Gelin ve damat birlikte damadın evine geldiğinde, çift kapıda dualarla karşılanır. Damadın annesi inisiyatif alır. Bengalli Müslümanlar arasında bu ritüel, sadece Kur'an-ı Kerim'den dualarla yapılabilir. Bazıları, bu ritüel sırasında iyiliği, bolluğu ve zenginliği belirtmek için kavuzlu pirinç serpilmiş bir yol ya da üzerinde yürüyeceği yere çimenler serpilir. Çift bu yol üzerinde yürüyerek yeni evlerine girer. Karşılama tabağı, karşılama şekerleri ve sonsuz bir sevgi ve bağ ruhunu temsil eden bir kandil ile düzenlenir. Bazen gelinin ilk ayak izinin kalıcı olması için lak boya ve süte basması ve yeni evine böyle adım atması istenebilir. Gelinin ayak izi burada kalır ve bunun da kutsal olduğuna inanılır.

DÜĞÜN SONRASI ZİYAFETİ: Bu tören gelinin yeni evine geldikten sonra yapılır. Damadın ailesi tarafından yeni evlileri onurlandırmak, onları çoğu akrabasının gelinle ilk kez tanışması, aileleri ve arkadaşlarıyla bir araya getirmek için düzenlenen bir ziyafettir, resepsiyondur. Aynı zamanda gelinin ailesine gösterdikleri misafirperverlik içinde önemlidir.

Konukların hem düğünde hem de 'bou bhaat'ta yeni gelenlere hediyeler vermesi yaygın bir davranıştır. Geçmişte bu, gelinin kayınvalidesi ve yakın aile üyeleri için bizzat pişirdiği bir yemek ya da ziyafetti ancak günümüzde bu durumlar da değişmektedir [5].

Bangladeş düğünü, kültürel, sosyal veya tasarım yönüyle çok güzel görsellikler sunan bir sanatsal aktivitedir. Düğün 3 gün süre ile güzel ve anlamlı mesajlar veren, bu mesajlar ile hem gelini hem de damadı geleneksel adetlerle birbirine uyumlaştıran süreçleri içerir. Böylece geleneksel bir kültürel miras olarak görülmeye, izlenmeye değer anlamlar taşır. Her bir aşaması ayrı anlamlar içeren, rengarenk, eğlenceli ve çok güzel bir ritüeldir. Bu durum Bangladeş'te halkın geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olmasının bir sonucudur. Bunun belirli bir program çerçevesinde turizm potansiyeline dönüştürmek böylece düğün masraflarını azaltarak ailelerin bütçelerine katkı sağlamak gerekir. Ancak bunun yazılı olmayan Kültürel Miras olarak planlaması ve kabul edilmesi ile mümkün olduğu da bilinmelidir. Renkli, anlamlı ve farklılıklar içeren düğün merasimlerin turizm olarak tescillenmesi, davranışların da aleni bir şekilde ortaya çıkarılması demektir. Dolayısıyla bazı aileler bu durumu kabullenmez. Bu bakımdan düğün merasimlerinin turizm faaliyeti olarak değerlendirilebilmesi ancak bunun standartlaştırılması ve kültürel aşamalarının anlamlarının açıklanması ile olabileceği de unutulmamalıdır.

Düğünler Seyahat Tutkunları için Kültürel Deneyimdir. Deneyimsel seyahatlerin yükseldiği bir dönemde düğün turizmi, Bangladeş'in zengin düğün mirasını keşfetme fırsatı sunar. Düğün turizmi, gezginlere geleneklere katılma imkânı sunar. Bu durum yerel halkla etkileşim sağlar ve ülkenin zengin mirasına dair anlayışın gelişmesine katkı sunar.

Düğünlerde Ekonomik Etkilerin Ortaya Çıkmasının kazançları uzun vadede görülür. Hızla büyüyen düğün turizm sektörü, konaklama, ulaşım hizmetleri ve el sanatları işletmeleri aracılığıyla ekonomik refahın artmasını vadeder. Düğün sektörü büyüyen bir alandır. Bu ülkenin genelinde olumlu ekonomik etkiler yaratma potansiyeline sahiptir.

Örnek Olay: Hint düğünleri zenginlikleri, birkaç gün boyunca kutlanan gelenek ve görenekleri ile tanınırlar. Bangladeş'te her yıl ülkede milyonlarca çift evlenir. Avustralyalı iki seyahat blog yazarı, **Join My Wedding** adlı bir start-up aracılığıyla Bangladeş'te bir Hint düğününe katılmak için iki günlük davet için yaklaşık 200 dolar ödemiştir. Bir uzmana göre düğün turizmi, turizm endüstrisinde yükselen bir trenddir. Bu durum turistlere geleneksel Hint kıyafetleri giyme fırsatı sunar, egzotik tatları deneme imkânı verir, büyüleyici müziğe eşlik ederek dans edebilir, güzel düğün adetlerine katılabilir ve insanların kendilerinden daha iyi bilen yerel halktan gelenekleri öğrenerek gerçek anlamda Hintli olmanın ne anlama geldiğini ilk elden deneyimleyerek, eşsiz anılar biriktirilmesine katkı sunar [6].

3. Zorluklar ve Gelecekteki İmkanlar

Otantiklik ve Turizmin Dengelenmesi: Düğün turizmi, Bangladeş'in zengin düğün kültürünü dünyaya tanıtmaya açısından büyük bir fırsat sunarken, otantikliğin korunması da büyük bir özen gerektirir. Turizmin yükselen ilgisi, bazen geleneklerin ticarileştirilmesi veya deforme edilmesi riskini taşıyabilir. Geleneksel düğün ritüelleri ve kültürel değerlerin korunması, turizmin getirdiği etkileşimlerle dengeli bir şekilde uyum sağlama ihtiyacını ortaya çıkarır. Bu dengenin sağlanması, hem yerel toplulukların kültürel miraslarını sürdürmelerine hem de turistlerin gerçek ve otantik deneyimler elde etmelerine olanak tanınması açısından önemlidir.

Altyapı Gelişimi: Düğün turizminin potansiyelini tam anlamıyla değerlendirebilmek için Bangladeş'te altyapısının geliştirilmesi gerekmektedir. Konaklama tesisleri, ulaşım ağları ve turistik bölgelerdeki altyapı eksiklikleri, turistlerin rahat ve güvenli bir şekilde seyahat etmelerini sağlamak adına düzenlenmelidir. Aynı zamanda turistlerin geleneksel düğün törenlerine katılımını kolaylaştırmak amacıyla uygun mekanlar, ulaşım seçenekleri ve bilgi sağlayıcı sistemlerin oluşturulması gerekmektedir. Altyapı geliştirme, turistlerin Bangladeş'in düğün kültürünü daha yakından deneyimlemelerine ve ülkenin turizm potansiyelini tam anlamıyla değerlendirmelerine olanak sağlayacaktır.

4. Sonuç

Bangladeş düğün kültürü, gelenek, topluluk ve maneviyatın birbirine karıştığı canlı bir desen sunmaktadır. Düğün turizmi kavramının küresel olarak ivme kazandığı bir dönemde, Bangladeş'e özgü düğün geleneklerini dünya ile paylaşmak için özgün bir fırsat sunar. Bu fırsat, sadece turistlerin deneyimlerini değil, aynı zamanda yerel toplulukların ekonomik refahını da artırarak genişleyen bir endüstriye dönüşebilir. Bu amaçla düğünlerin turizm potansiyelini geliştirmek, bunun için altyapı ve güvenlik başta olmak üzere, kolaylıklar sağlamak önemlidir.

Bu çalışma Bangladeş'in zengin düğün kültürünü tanıtmayı, bunun turizm olarak değerlendirilebilmesi fırsatlarının olup/olmamasını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma sonucunda Bangladeş'te düğünlerin çok zengin, canlı ve rengarenk bir geleneksel yapı içerdiği, bunun turizm potansiyelinin olabileceği görülmüştür. Düğünlerin kültürel mirasının sadece içsel olarak derinlemesine anlaşılmasını değil, aynı zamanda düğün turizminin ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasına da katkı sağlayabileceği bilinmektedir. Bangladeş, özgün kültürel kimliğini dünya sahnesine taşımanın yanı sıra, düğün turizmi aracılığıyla da sürdürülebilir bir ekonomik büyüme elde edebilir. Bu bağlamda, gelecekte düğün turizminin Bangladeş için daha da parlak bir dönemi işaret edebileceğini söylemek mümkündür. Bu yüzden, Bangladeş'in zengin düğün kültürü ve düğün turizmi potansiyeli hem kültürel hem de ekonomik açıdan değerlendirilmelidir.

Kaynaklar

- [1] W. A. Haviland, H. E. Prins, B. McBride and D. (. Walrath, *Cultural Anthropology: The Human Challenge* (13th ed.), 2011.
- [2] M. a. C. W. Daniels, *Wedding planning and management: Consultancy for diverse clients*, 2020.
- [3] S. P., "Wedding Tourism and India.," *Atna Journal of Tourism studies*, pp. 25-35, 2008.
- [4] Anonim, 2021. World Tourism Network. [Online]. Available: <https://wtn.travel/global-wedding-tourism-industry-update-march-2021/>.
- [5] m. kha, "THE DAILY STAR," [Online]. Available: <https://www.thedailystar.net/a-bangladeshi-wedding-journal-49457>.
- [6] D. Sharma, "Republic World," 2018. [Online]. Available: <https://www.republicworld.com/lifestyle/travel/wedding-tourism-indian-couples-are-inviting-foreign-tourists-to-attend-their-weddings-for-a-fee.html>.
- [7] Anonim, 2023. Nedime, [Online]. Available: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Nedime>